

УДК 378:004

МЕХАНІЗМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

А.П. Волівач, магістр

Київський національний університет технологій та дизайну

Т.І. Демківська, кандидат технічних наук, доцент

Київський національний університет технологій та дизайну

Ключові слова: алгоритм оцінювання ризиків, ДСТУ ISO 31010, метод «Делфі», метод «Мозкового штурму», PEST-аналіз, SWOT-аналіз.

Метою даних досліджень є аналіз наявних механізмів та інструментів оцінювання ризиків освітнього процесу закладів вищої освіти.

В умовах сучасних викликів та невизначеності застосування ризик-орієнтованого підходу до надання будь-яких послуг, забезпечення якісної організації будь-якого процесу, у тому числі й освітнього є дієвим механізмом підвищення їх конкурентоспроможності.

Для прогнозування та запобігання негативного впливу чинників різного походження міжнародною організацією зі стандартизації розроблено ряд стандартів серії ISO 31000. Ці стандарти є універсальним механізмом управління ризиками, їх загального оцінювання та прийняття рішень для будь-якої діяльності та процесу.

Одним з ключових етапів забезпечення стабільності та ефективності організації освітнього процесу закладів вищої освіти (ЗВО) є дослідження та оцінювання чинників впливу зовнішнього та внутрішнього середовища, що спричиняють ризики. За основу дослідження механізмів та інструментів оцінювання ризиків освітнього процесу ЗВО взято алгоритм наведений в джерелі [1]. Даний алгоритм розроблений з дотриманням вимог стандарту ДСТУ ISO 31010 [2] та є універсальним.

Основними процедурами оцінювання ризиків за наведеним алгоритмом є ідентифікація ризиків, якісний аналіз, кількісне оцінювання, розроблення та впровадження заходів щодо мінімізації їх впливу. Кожна з процедур передбачає застосування ефективних механізмів та інструментів з використанням експертних методів, математичного та статистичного апарату, системного підходу тощо.

Як видно з алгоритму [1] першим етапом оцінювання ризиків будь-якого процесу є формування експертних груп. Для отримання якісного результату оцінювання ризиків, під час формування експертних груп, необхідно враховувати професійні критерії відбору експертів та їх компетентність. Процедура ідентифікації ризиків освітнього процесу ЗВО включає дослідження його складових, вибір та обґрунтування методів ідентифікації ризиків, визначення ризиків їх класифікацію та документування. Етап якісного аналізу ризиків включає аналіз ідентифікованих ризиків, перевірку результатів на узгодженість, формування та документування узгодженого переліку ризиків, визначення

ймовірності та рівня їх наслідків. Етап кількісного оцінювання включає кількісний аналіз ймовірностей настання ризиків, рівень їх наслідків, документування результатів кількісного аналізу, перевірку отриманих результатів оцінювання, документування отриманих узгоджених результатів та класифікацію типових ризиків. Завершальною процедурою є розроблення та впровадження організаційно-технічних заходів щодо мінімізації негативного впливу ризиків.

В ході дослідження було встановлено, що для визначення ризиків освітнього процесу закладів вищої освіти та їх класифікації найбільш придатними інструментами є методи «Делфі» та «Мозковий штурм». Дані методи сприяють генеруванню ідей завдяки взаємодії між учасниками, дозволяють визначати ризики, проводити якісний аналіз, з метою подальшого кількісного оцінювання [2]. Для визначення конкурентних переваг та прогнозування ризиків шляхом проведення моніторингу варто застосовувати SWOT-аналіз. Суть даного методу полягає у визначенні сильних та слабких сторін, можливостей та загроз. Для систематизації якісних характеристик рекомендовано застосовувати структурований підхід до класифікації ризиків за певними ознаками з використанням дерева цілей та методу ієрархій. Для визначення вагомості впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовища на освітній процес слід застосовувати PEST-аналіз.

Такий підхід дозволяє визначити критерії, підкритерії та одиничні показники, з урахуванням вагомості кожного рівня.

Для отримання кількісних характеристик оцінювання одиничних показників рекомендовано застосовувати кваліметричний підхід, який включає розроблення шкал оцінювання та переводу якісних показників в кількісні. Для більш точного отримання результатів оцінювання та автоматизованого формування організаційно-технічних заходів щодо мінімізації впливу ризиків рекомендовано застосовувати об'єктно-орієнтований підхід, що передбачає розроблення необхідного програмного забезпечення оцінювання ризиків з урахуванням специфіки освітнього процесу.

Отже, застосування вище перелічених механізмів та інструментів дозволяє якісно провести оцінювання ризиків освітнього процесу закладів вищої освіти та розробити організаційно-технічні заходи щодо мінімізації їх негативного впливу.

Список використаних джерел

1. Науковий твір «Алгоритм оцінювання ризиків на основі вимог стандарту ДСТУ ISO 31010:2013» : а. с. / А.П. Волівач, Г.І. Хімичева. – № 97089; дата реєстрації 07.04.2020; опубл. 29.05.20. – бюл. № 58
2. ДСТУ EN ІЕС 31010:2022 (EN ІЕС 31010:2019, IDT; ІЕС 31010:2019, IDT) «Керування ризиками - методи оцінки ризиків». – ДП «УкрНДНЦ». – 2019.